

“ ...

1. 7159 sayılı Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 1. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90. maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkranın Anayasaya aykırılığı

7159 sayılı Kanun'un 1. maddesi:

MADDE 1- 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90 ıncı maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten sonra Emniyet Genel Müdürlüğü kadrosunda göreve başlayan memurlar görevleri süresince Sandığın daimi ortağıdır.”

hükmünü içermektedir.

Kanunun bu maddesiyle; 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90 ıncı maddesine eklenen bir fıkra ile yeni göreve başlayan bütün emniyet personelinin Polis Bakım ve Yardım Sandığına ortak olmaları zorunluluğu getirilmektedir.

Maddenin gerekçesinde ise;

“Emniyet Teşkilatı kadrolarında görevli tüm memurların Polis Bakım ve Yardım Sandığına ortak olmaları sağlanmaktadır.”

açıklaması yer almaktadır.

Değişiklikten önce 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90 ıncı maddesi;

“Emniyet Umum Müdürlüğüne bağlı ve varidatı, Emniyet Umum Müdürlüğü kadrosuna dahil maaşlı ve ücretli memurlardan, Sandığa ortak olanlar tarafından temin edilmek üzere bir (Polis Bakım ve Yardım Sandığı) kurulur.

Bu Sandık hükmi şahsiyeti haiz olup ortaklarının hizmet esnasında ve emekliliklerinde, nizamnamesinde tesbit edilen hususlarla birlikte, Sandık idare binaları, talebe yurtları, dinlenme kampları ve ortakların mesken ihtiyaçlarını karşılamak üzere gayrimenkullere tasarruf edebilir.

Sandığın mevcutları ve alacakları Devlet mallarına ait hak ve rüçhanları haizdir.

Evvelce kurulmuş olan Polis Bakım ve Yardım Sandığı işbu 90 ıncı madde hükümlerine tabidir.”

hükmünü içermekteydi.

Maddenin T.B.M.M.'ndeki görüşmeleri sırasında; söz konusu değişikliğin Emniyet Genel Müdürlüğünün mevcut çalışanları ile ilgili olmadığı, maddenin yürürlüğe girmesinden sonra Emniyet Genel Müdürlüğü mensubu olarak çalışmaya başlayanlar için, ilgili sandığa üyeliği zorunlu hâle getirip bir anlamda bu sandığın sürdürülebilir ve sürekli yapısını

Esas Sayısı : 2019/21

Karar Sayısı : 2020/51

oluşturmaya yönelik olduğu, 288.000 Emniyet çalışanından yaklaşık 45.000 adedinin söz konusu sandığın mensupları arasında bulunduğu ifade edilmiştir.

Anayasa'nın 48. maddesinin birinci fıkrasında "Herkes, dilediği alanda çalışma ve sözleşme hürriyetlerine sahiptir..." denilmek suretiyle sözleşme özgürlüğü güvenceye bağlanmıştır.

Anayasa'nın 13. maddesinde de, temel hak ve özgürlüklerin, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasa'nın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabileceği; bu sınırlamaların Anayasa'nın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamayacağı belirtilmiştir.

İptali istenilen düzenleme ile 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90 ıncı maddesine eklenen bir fıkra ile bu fıkranın yürürlüğe girmesinden sonra yeni göreve başlayan bütün emniyet personelinin Polis Bakım ve Yardım Sandığına ortak olmaları zorunluluğu getirilmektedir.

Yardımlaşma Sandığı, kişilerin kendi aralarında yardımlaşma, dayanışma ve bazı zorunlu ihtiyaçlarını uygun koşullarla karşılamak amacıyla oluşturdukları müşterek mal topluluğudur. Bu çerçevede değerlendirildiğinde sandığa üyeliğin bir tür sözleşme olduğu anlaşılmaktadır.

Özel hukuk, kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerini eşitlik ve irade serbestisi esasına göre düzenleyen hukuk kurallarının bütünüdür. Özel hukukta irade özerkliği, kişilerin yasal sınırlar içinde istedikleri hukuki sonuca bu yoldaki iradelerini yeterince açığa vurarak ulaşabilmelerini ifade etmektedir. Sözleşme özgürlüğü ise özel hukuktaki irade özerkliği ilkesinin anayasa hukuku alanındaki dayanağıdır. Anayasa açısından sözleşme özgürlüğü; devletin kişilerin istedikleri hukuki sonuçlara ulaşmalarını sağlaması ve bu bağlamda kişilerin belli hukuki sonuçlara yönelen iradelerini geçerli olarak tanınması, onların iradelerinin yöneldiği hukuki sonuçların doğacağını ilke olarak benimsemesi ve koruması demektir. Sözleşme özgürlüğü uyarınca kişiler, hukuksal ilişkilerini özgür iradeleriyle ve sözleşmelerle düzenlemekte serbesttir.

Anayasa'nın 48. maddesinde koruma altına alınan sözleşme özgürlüğü, sözleşme yapma serbestisinin yanı sıra, yapılan sözleşmelere dışarıdan müdahale yasağını da içermekte olup, sözleşme özgürlüğüne yönelik herhangi bir sınırlama öngörülmemiştir. Bununla birlikte, bu hak mutlak ve sınırsız bir hak olmayıp belli kriterlere uygun olmak kaydıyla sınırlamalara tabi olabilecek haklardandır. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş hakların doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğu gibi Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak bu hakların sınırlandırılması da mümkün olabilir.

Ancak bu sınırlamalar, Anayasa'nın 13. maddesinin öngördüğü şekilde, hakkın özüne dokunulmaksızın, hukuk devletinin gereklerini karşılayan bir kanun aracılığıyla, meşru bir amaçla, demokratik bir toplumda gerekliliğe hizmet eden ölçülülük ilkesine uygun şekilde gerçekleştirilmelidir.

Çağdaş demokrasiler, temel hak ve özgürlüklerin en geniş ölçüde sağlanıp güvence altına alındığı rejimlerdir. Temel hak ve özgürlükleri büyük ölçüde kısıtlayan ve kullanılamaz hâle getiren sınırlamalar hakkın özüne dokunur. Temel hak ve özgürlüklere getirilen

sınırlamaların yalnız ölçüsü değil, koşulları, nedeni, yöntemi, kısıtlamaya karşı öngörülen kanun yolları gibi güvenceler demokratik toplum düzeni kavramı içinde değerlendirilmelidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlükler, istisnaî olarak ve özüne dokunmamak koşuluyla demokratik toplum düzeninin gerekleri için zorunlu olduğu ölçüde ve ancak kanunla sınırlandırılabilirler. Demokratik bir toplumda temel hak ve özgürlüklere getirilen sınırlamanın, bu sınırlamayla güdülen amacın gerektirdiğinden fazla olması düşünülemez. Demokratik hukuk devletinde güdülen amaç ne olursa olsun kısıtlamaların, bu rejimlere özgü olmayan yöntemlerle yapılmaması ve belli bir özgürlüğün kullanılmasını önemli ölçüde zorlaştıracak ya da ortadan kaldıracak düzeye vardiirilmaması gerekir. Başka bir deyişle yapılan sınırlama hak ve özgürlüğün özüne dokunarak, kullanılmasını durduruyor veya aşırı derecede güçleştiriyorsa, etkisiz hale getiriyorsa veya ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlama aracı ile amacı arasındaki denge bozuluyorsa demokratik toplum düzenine aykırı olacaktır.

Yukarıda belirtildiği gibi yardımlaşma sandığının amacı, üyelerinin sosyal ve ekonomik çıkarlarını korumak ve aralarındaki dayanışmayı teşvik etmek olup sandığa üyeliğın kamusal bir yönünün olmadığı görülmektedir. Sandığa üyeliğın mesleğın icrasına yönelik bir işlevinin olmadığı ve bu sandığa yasal olarak üye olanların temel sosyal güvenlik ihtiyaçlarının Sosyal Güvenlik Kurumuna üyelik yoluyla karşılandığı dikkate alındığında sandık üyeliğının sadece bazı konularda ek güvence sağlayan ve temel hedefi özel çıkarları korumak olan bir işlem olduğu görülmektedir. Dolayısıyla sandık üyeliğının özel hukuk niteliği ağır basmaktadır.

Özel hukuk kurallarına tabi olan yardımlaşma sandığına üyelik konusunda esas olan irade özerkliği ve bunun anayasa hukukundaki dayanağı olan sözleşme özgürlüğüdür. Özel hukuk alanı içerisinde kalan yardımlaşma sandığı üyeliğının, kişilerin üye olup olmama iradesi ve isteği dikkate alınmaksızın zorunlu tutulması karşısında, itiraz konusu kuralın sözleşme özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu ve bu özgürlüğü kullanılamaz hâle getirdiği açıktır.

Zira itiraz konusu kuralla, bireylerin serbest iradeleri dışında, belli bir mal topluluğu ile hukuki ilişkiye girme/sözleşme yapma zorunluluğu öngörülerek, bu özgürlüğün negatif görünümü olan sözleşme yapmama özgürlüğü ellerinden alınmaktadır. Belirtilen niteliğiyle söz konusu düzenleme, sözleşme özgürlüğünün özüne dokunmakta ve Anayasa'da öngörülen öze dokunma yasağını ihlal etmektedir.

Anayasanın 13. maddesine göre temel hak ve özgürlükler ancak, Anayasanın özüne ve ruhuna uygun olarak, Yasa ile sınırlandırılabilir. Anayasanın temel insan hak ve hürriyetlerinden olan çalışma hürriyetinin, Yasa ile sınırlandırılması sırasında da, kamusal gereklilikler ile temel insan hak ve özgürlükleri yönünden "ölçülülük" ilkesi gözetilerek düzenleme yapılması esastır.

Emniyet Genel Müdürlüğü bütçesinden maaş alan görevli tüm memurların kamu görevlisi olduğu şüphesizdir. Kamu görevlileri ile kamu yönetimleri arasındaki ilişkiler kural tasarruflarla düzenlenmektedir. Kamu personeli, belirli bir statüde ve nesnel kurallara göre hizmet yürütmekte; o statünün sağladığı ücret, atanma, yükselme gibi kimi haklara sahip olmaktadır. Kamu hizmetine giriş, hizmet içinde yükselme ve bulunulan statünün sağladığı haklar statü hukukunun gereği olarak kanunlarla belirlenmektedir. Kanun koyucu; statü hukuku çerçevesinde yürütülen memuriyet hizmetine girmeye, memuriyette yükselmeye, özlük haklarına ve bunun gibi diğer hususlara ilişkin koşulları anayasal ilkelere uygun olarak belirleme yetkisine sahiptir.

Kamu kurumlarındaki sandıkların işleyişi genel olarak özel hukuk kurallarına tabidir. Özel hukuk kurallarına tabi olan Polis Bakım ve Yardım Sandığı üyeliği konusunda esas olan,

Esas Sayısı : 2019/21

Karar Sayısı : 2020/51

irade özerkliği ve bunun anayasa hukukundaki dayanağı olan sözleşme özgürlüğüdür. Özel hukuk alanı içerisinde kalan yardımlaşma sandığı üyeliğinin, kişilerin üye olup olmama iradesi ve isteği dikkate alınmaksızın zorunlu tutulması karşısında, düzenlemenin sözleşme özgürlüğüne yönelik bir müdahale olduğu ve bu özgürlüğü kullanılamaz hâle getirdiği açıktır. Zira itiraz konusu emniyet mensuplarının serbest iradeleri dışında, belli bir mal topluluğu ile hukuki ilişkiye girme/sözleşme yapma zorunluluğu öngörülerek bu özgürlüğün negatif görünümü olan sözleşme yapmama özgürlüğü ellerinden alınmaktadır. Belirtilen niteliğiyle söz konusu düzenleme, sözleşme özgürlüğünün özüne dokunmakta ve Anayasa'da öngörülen öze dokunma yasağını ihlal etmektedir.

Yukarıda izah edilen nedenlerle yapılan düzenleme Anayasa'nın 13 ve 48 inci maddelerine aykırı bulunmaktadır.

2. 7159 sayılı Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. Maddesinin ve bu maddeyle değiştirilen ekli 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16. Maddesine bağlı, 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nda tanımlanan Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesine ait kroki ile sınır ve koordinat listesinin, Anayasaya aykırılığı

İptali istenen kural ile 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu kapsamındaki alanlarda yapılan kaçak yapıların imar barışı uygulamasından yararlandırılması öngörülmüştür. 11.05.2018 tarihli ve 7143 sayılı Kanun'un 16. maddesiyle 3194 sayılı İmar Kanununa eklenen geçici 16. madde ile afet risklerine hazırlık kapsamında ruhsatsız veya ruhsat ve eklerine aykırı yapıların kayıt altına alınması ve imar barışının sağlanması amacıyla, 31/12/2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için ilgili kuruma başvurulması ve kayıt bedelinin ödenmesi halinde Yapı Kayıt Belgesi verilmesi öngörülmüştür. Böylece mevzuata aykırı olarak yapılan binaların kaydına izin verilmiş ve bunlardan yasal olarak yararlanılması, elektrik, su ve gaz aboneliklerinin yapılması olanağı tanınmıştır. Kuralın dördüncü fıkrasında ise daha önce yıkım kararı ve idari para cezası verilmiş olan yapılara ilişkin olarak yapı kayıt belgesi alınmış olması halinde yıkım kararının ve idari para cezasının uygulanmayacağı öngörülmüştür.

Geçici 16. maddenin on birinci fıkrasında madde hükümlerinin, 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanununda tanımlanan Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesi içinde ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alan ile İstanbul tarihi yarımada içinde ekli kroki ile listede sınır ve koordinatları gösterilen alanlarda ve ayrıca 19/6/2014 tarihli ve 6546 sayılı Çanakkale Savaşları Gelibolu Tarihi Alan Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanunun 2. maddesinin birinci fıkrasının (e) bendinde belirlenmiş Tarihi Alanda uygulanmayacağı kuralına yer verilmiştir.

Ancak getirilen yeni düzenleme ile imar barışının uygulanmayacağı Boğaziçi Kanunu kapsamında kalan alan daraltılmakta böylece Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesinde kalan pek çok kaçak yapının kaydının yapılarak yasal olarak kullanılmasına olanak tanınmıştır. Ayrıca dördüncü fıkraya eklenen ibare ile Boğaziçi kanunu kapsamında yer alan ve hakkında yıkım kararı ve idari para cezası verilmiş olan binalar bakımından da yıkım kararının uygulanmayacağı ve tahsil edilmemiş olan idari para cezalarının tahsilinden vazgeçileceği hüküm altına alınmıştır.

Boğaziçi Kanunu'nun amacı Kanun'un 1. maddesinde İstanbul Boğaziçi Alanının kültürel ve tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini kamu yararı gözetilerek korumak ve

Esas Sayısı : 2019/21

Karar Sayısı : 2020/51

geliştirmek ve bu alandaki nüfus yoğunluğunu artıracak yapılanmayı sınırlamak için uygulanacak imar mevzuatını belirlemek ve düzenlemek şeklinde tanımlanmıştır.

Boğaziçi ülkenin en önemli kültür ve tabiat varlıkları arasındadır ve bu alanın korunması Anayasa'nın 63. maddesine göre devletin yükümlülüğüdür. 63. Maddeye göre Devlet, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlar, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alır. Devletin bu yükümlülüğünü yerine getirmesi amacıyla Boğaziçi Kanunu çıkarılmış ve bu doğal ve tarihi kültür mirası alanın korunması ve yağmalanmasının önlenmesi için özel hükümlere yer verilmiştir.

Ancak getirilen düzenleme Boğaziçi Kanunu'nun amacına ve Anayasanın 63. Maddesine aykırı olarak, Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesinde yasaya aykırı olarak yapılmış binaların yıkılması önlenmekte ve bu binaların kullanımına olanak tanınmaktadır. Bundan daha vahim olarak da bu alanda yeni kaçak yapılaşmanın yolu açılmaktadır. Her he kadar kural 31.12.2017 tarihinden önce yapılmış yapılar için imar barışı uygulamasına olanak tanısa da uygulamada bu yönde titiz bir inceleme ve kontrolün yapılmadığı ve beyan esasına göre kayıtların yapıldığı bilinmektedir. 31 Mart Yerel seçimleri öncesinde böyle bir düzenlemenin yapılması suiistimallerin artacağı kuşkusunu doğurmuştur.

Yapılan incelemelere göre, plan ve kroki değişikliği sonucu İstanbul Boğazında dokuz mahalle imar barışı kapsamına alınmış, barıştan yararlanamayacak alan miktarı 8500 hektardan 4564 hektara düşürülmüştür. Getirilen düzenleme ile imar barışına açılan alanda 70-80 bin nüfusun yaşadığı belirtilmiştir. Boğaziçi İmar Müdürlüğü verilerine göre Boğaziçi Kanunu çıktıktan sonra öngörünüm bölgesinde 9616 bina mevzuata aykırı olarak yapılmıştır. Boğaz öngörünüm bölgesinde toplam 28.873 bina bulunduğu dikkate alındığında her üç yapıdan birinin kaçak olduğu anlaşılmaktadır. Kaçak binalardan 3000'i hakkında yıkım kararı verilmiştir. Kaçak yapıların çok büyük bir kısmının kamu arazileri üzerinde bulunduğu tespit edilmiştir.

Görüldüğü gibi yapılan değişiklikle hukuka aykırı olarak kamu arazileri üzerine yapılmış ve ülkenin en önemli doğal ve kültürel varlıklarından birisi olan Boğaziçi bölgesinin doğal yapısını bozan binaların yasal olarak kullanımına izin verilmesi amaçlanmıştır.

Kuralın bu haliyle pek çok Anayasa hükmüne aykırı olduğu açıktır. Öncelikle hukuka aykırılıkları normalleştiren ve hukuka aykırı davranışları ödüllendiren bu yasa devletin bütün işlemlerinde hukuka uygun hareket etmesini gerektiren hukuk devleti ilkesine aykırıdır. Hukuk devleti, devletin bütün işlemlerinin hukuka uygun olmasını gerektirir. Vatandaşların hukuka aykırı davranışlarla avantaj elde etmelerine olanak tanıyan böyle bir düzenlemenin vatandaşların hukuk dışı davranışlarını ödüllendirmektedir. Ülkenin en değerli arazilerine hukuk dışı yollarla el koyan ve yasaya aykırı olarak yapı inşa eden kişilere bu hukuka aykırı davranışlarını ödüllendiren bir yasal düzenlemenin ülkede hukuka saygıyı ortadan kaldıracığı, hukuk düşüncesini zedeleyeceği açıktır. Bu nedenle yapılan düzenleme Anayasanın 2. maddesinde Cumhuriyetin temel nitelikleri arasında sayılan hukuk devleti ilkesine aykırı olup, iptali gerekir.

İkinci olarak yapılan değişiklikle 2960 sayılı Yasa kapsamındaki bazı binalar için imar barışı yasasından yararlanma olanağı tanınırken, aynı statüde olan diğer bazılarında böyle bir olanak tanınmamıştır.

Anayasa'nın 10. maddesinde "Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. ... Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar." denilmek suretiyle "kanun önünde eşitlik ilkesi"ne yer verilmiştir.

Anayasa Mahkemesine göre eşitlik ilkesi "12. ...hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. Başka bir anlatımla kişisel nitelikleri ve durumları özdeş olanlar arasında kanunlara konulan kurallarla değişik uygulamalar yapılamaz. Kanunlar, eşitlik ilkesine uygun bir şekilde, aynı durumda bulunanlar için haklarda ve ödevlerde, yararlar ve yükümlülüklerde, yetkilerde ve sorumluluklarda, fırsatlarda ve hizmetlerde eşit davranılmasını sağlayacak kurallar içermelidir" (E.2016/132 K.2017/154, 15.11.2017).

Yine Mahkemeye göre "...eşitlik ilkesi yönünden yapılacak anayasallık denetiminde öncelikle Anayasa'nın 10. maddesi çerçevesinde aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı tespit edilmeli, bu bağlamda aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında... farklılık gözetilip gözetilmediği belirlenmelidir. Bundan sonra farklı muamelenin objektif ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı ve nihayetinde farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı hususları irdelenmelidir." Böylece Mahkeme bu kararla eşitlik ilkesi bağlamında yapacağı incelemenin çerçevesini çizmiştir (E.2018/8 K.2018/85 K.11/7/2018).

Bu kapsamda eşitlik ilkesi bağlamında ilk aşamada incelenmesi gereken husus aynı ya da benzer durumda bulunan kişilere farklı muamelenin mevcut olup olmadığı, aynı ya da benzer durumdaki kişiler arasında farklılık gözetilip gözetilmediğinin tespitidir.

İkinci aşama olarak, eğer farklı bir muamele tespiti yapılırsa, bu farklı muamelenin objektif ve makul bir temele dayanıp dayanmadığı incelenmelidir.

Son aşamada ise şayet varsa farklı muamelenin ölçülü olup olmadığı ele alınmalıdır.

İptali istenen kural ile 2960 sayılı Kanun kapsamına giren alanlarda yer alan ve mevzuata aykırı olarak inşa edilmiş olan bazı yapıların sahiplerine bu yapıları yasallaştırma olanağı tanınmışken bazılarının bu hak tanınmamıştır. Dolayısıyla Boğaziçi Kanunu kapsamına giren alanlarda yer alan yapı maliklerinin benzer durumda bulunduğu kuşku yoktur.

İkinci olarak yapılan farklı muamelenin hiçbir objektif temeli bulunmamaktadır. Yapılan kroki ve koordinat değişikliğinin hangi objektif ölçütlere göre yapıldığını gösteren hiçbir açıklama yoktur. Ne yasanın gerekçesinde ne parlamentodaki müzakereler sürecinde bu kroki değişikliğinin hangi ölçütlere göre yapıldığı açıklanmamıştır. Denize yakınlık, boğazı görme, kamu arazisi veya özel arazi üzerine inşa edilmiş olma, yapının belli asgari güvenlik koşullarını sağlaması vb hiçbir objektif kriter öngörülmemiştir, tamamen benzer durumdaki yapılardan bir kısmı düzenleme kapsamına alınmış, bir kısmı ise kapsam dışında bırakılmıştır.

Esas Sayısı : 2019/21

Karar Sayısı : 2020/51

Son olarak, bu farklı muameleyi meşru gösterecek hiçbir neden bulunmamaktadır ve yapılan farklı muamelenin önemsiz olduğu söylenemez.

Açıklanan nedenlerle iptali istenen kural açıkça eşitlik ilkesini düzenleyen Anayasanın 10. Maddesine aykırıdır, iptal edilmesi gerekir.

Üçüncü olarak yukarıda açıklandığı gibi Anayasanın 63. maddesinde Devletin, tarih, kültür ve tabiat varlıklarının ve değerlerinin korunmasını sağlayacağı, bu amaçla destekleyici ve teşvik edici tedbirleri alacağı hükme bağlanmıştır. İptali istenen kural ülkenin en değerli doğal ve tarihi varlıklarından biri olan Boğaziçi bölgesinin kaçak yapılaşma yoluyla tahribine olanak tanımaktadır. 2960 sayılı Yasanın amaçlarına aykırı olarak bölgenin doğal yapısına aykırı yapıları yasal hale getiren düzenleme, devletin tarih, kültür ve tabiat varlıklarını koruma ödeviyle bağdaşmamaktadır.

Bu nedenle kural Anayasanın 63. maddesine aykırı olup iptali gerekir.

Diğer taraftan Anayasanın 56. maddesinde herkesin sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkı güvence altına alınmıştır. Buna göre çevreyi geliştirmek ve çevre sağlığını korumak devletin ve vatandaşların ödevidir.

İptali istenen kural mevzuata aykırı yapıların imar barışından yararlanarak yıkılmasının önüne geçerken söz konusu yapıların insan sağlığı için tehlike arz etmeyecek asgari güvenlik standartlarına sahip olmasını dahi aramamaktadır. Güvenlik standartlarına uymayan pek çok yapının bu yasa yoluyla konut ya da işyeri olarak kullanıma açılacağı açıktır.

Deprem fay hattı üzerinde bulunan Boğaziçi bölgesinde, depreme dayanıklı olup olmadığına ve güvenlik standartlarına uygun olup olmadığına bakılmaksızın bütün yapılara beyana dayalı olarak ve hiçbir güvenlik incelemesi dahi yapmadan belli bir paranın yatırılması kaydıyla kayıt imkânı tanıyan yasanın insan yaşamı için büyük bir tehdit oluşturduğu açıktır. Nitekim çok kısa bir süre önce, İstanbul Kartal'da bir binanın çökmesi üzerine 21 vatandaşımız hayatını kaybetmiş ve pek çok yurttaşımız da yaralanmıştır. Yıkılan binanın kaçak olduğu, güvenlik standartlarına uymadığı ve imar barışından yararlandığı basına yansımıştır.

Benzer tehlikelerin iptali istenen yasa ile kayıt imkânı tanınan 9000'den fazla kaçak yapı için de söz konusu olduğu açıktır. İstanbul çevresinde büyük bir deprem tehlikesinin bulunduğu bütün bilim insanlarınca dile getirilmektedir. Böyle bir deprem durumunda yeterli güvenlik koşullarına sahip olamayan binlerce binanın, insan hayatı için doğuracağı tehdidin büyüklüğü ortadadır.

Buna rağmen, bir rant aracı ve seçim yatırımı uğruna binlerce insanın hayatını tehlike altına atan düzenlemenin Anayasa'nın 56. maddesine de aykırı olduğu açıktır.

Sonuç olarak, açıklanan nedenlerle 7159 sayılı Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un 4. Maddesi ve bu maddeyle değiştirilen ekli 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16. Maddesine bağlı, 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nda tanımlanan Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesine ait kroki ile sınır ve koordinat listesi Anayasa'nın 2., 10., 56. ve 63. maddelerine aykırıdır, iptali gerekir.

III. YÜRÜRLÜĞÜ DURDURMA İSTEMİNİN GEREKÇESİ

7159 sayılı Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un iptali istenen 1. ve 4. maddeleri yukarıda açıklandığı gibi açıkça Anayasa'nın pek çok maddesine aykırıdır. Bu kuralların uygulanması halinde telafisi imkânsız sonuçların doğacağı açıktır. Özellikle 4. Maddenin uygulanması halinde Boğaziçi bölgesi kaçak yapılaşmaya ve kamu arazilerinin talanına açılacak, yıkımına karar verilmiş, 3000'den fazla kaçak yapı yasal hale gelecek, on binlerce kaçak ve asgari güvenlik koşullarını sağlamayan bina yasal hale gelecek ve kullanıma açılacaktır. Böyle bir gelişmenin insan yaşamına, kültür ve tabiat varlıklarına ve adalet ve hukuk duygusuna vereceği zararların sonradan telafisi mümkün olmayacaktır.

7159 sayılı "Karayolları Trafik Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"un 1. maddesi, sözleşme özgürlüğünün özüne dokunmakta olduğundan ve Anayasa'da öngörülen öze dokunma yasağını ihlal ettiğinden Anayasanın 13 ve 48. maddelerine aykırı bulunmaktadır. Bu nedenle, 1. maddenin uygulanması halinde polis memurlarının Anayasal haklarına telafisi imkânsız zararlar verecektir.

Yukarıda ayrıntılı olarak açıklandığı gibi Anayasaya açıkça aykırı olan kuralların hukuk düzeninden bir an önce ayıklanması gerekir. Anayasal düzenin hukuka aykırı kural ve düzenlemelerden en kısa sürede arındırılması, hukuk devletinin temel gereğidir. Anayasa'ya aykırılıkların sürdürülmesi, özenle korunması gereken hukukun üstünlüğü ilkesini de zedeleyecektir. Hukukun üstünlüğünün sağlanamadığı bir düzende, kişi hak ve özgürlükleri güvence altında sayılamayacağından, bu ilkenin zedelenmesi hukuk devleti yönünden giderilmesi olanaksız durum ve zararlara yol açacaktır.

İptali istenen kuralların uygulanmasından kaynaklanan ağır temel hak ihlallerinin bir an önce sona erdirilmesi ve daha ağır ve telafisi imkânsız sonuçlar doğurmasını engellemek amacıyla Anayasaya açıkça aykırı olan ve iptali istenen hükmün iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüğünün de durdurulması istenerek Anayasa Mahkemesine dava açılmıştır.

IV. SONUÇ VE İSTEM

27/12/2018 tarihli ve 7159 sayılı Karayolları Trafik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un;

1. 1. maddesiyle 4/6/1937 tarihli ve 3201 sayılı Emniyet Teşkilat Kanununun 90. maddesine ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere eklenen fıkra, Anayasanın 13 ve 48 inci maddelerine,

2. 4. Maddesi ve bu maddeyle değiştirilen ekli 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun geçici 16. maddesine bağlı, 18/11/1983 tarihli ve 2960 sayılı Boğaziçi Kanunu'nda tanımlanan Boğaziçi sahil şeridi ve öngörünüm bölgesine ait kroki ile sınır ve koordinat listesi, Anayasanın 2., 10., 56. ve 63. maddelerine,

aykırı olduğundan iptallerine ve uygulanmaları halinde giderilmesi güç ya da olanaksız zarar ve durumlar olacağı için, iptal davası sonuçlanıncaya kadar yürürlüklerinin durdurulmasına karar verilmesine ilişkin istemimizi saygı ile arz ederiz."